

Kópavogur 13. september 2020

Til að átta sig á stöðu smábátaútgerðar á Íslandi er hægt að nota nokkra mælikvarða. Það er t.d. hægt að velta því fyrir sér hvernig fyrirtækjum sem þekkt voru hér á árum áður fyrir smíði á hentugum smábátum hefur reitt af. Síðustu árin hefur framleiðslan nefnilega aðeins verið skugginn af því sem áður var.

Á blómatíma smábáta voru t.d. fjögur fyrirtæki í Hafnarfirði sem sérhæfðu sig í smíði á plastbátum. Þar var Bátasmiðja Guðmundar sem framleiddi Sómabáta. Mótun með Mótunarbátana og Gáskann. Samtak með Víkingbáta auk Trefja með Skélina og síðar Cleópötru. Í dag eru aðeins Trefjar eftir. Trefjar hafa þó ekki verið að smíða hina hefðbundnu strandveiðibáta, heldur sérhæft sig í 10-15 metra bátum sem hentugri eru fyrir línu, net og makríl. Þá hefur nær öll þeirra framleiðsl farið til Noregs hin síðari ár. Mótun átti lengst af erfitt uppdráttar og var síðustu útgáfunni af því fyrirtæki lokað á Sauðárkók fyrir ekki löngu síðan. Svipaða sögu má segja af Bátasmiðju Guðmundar sem hætti framleiðslu fyrir nálægt 10 árum. Þá fór Samtak í þrot fyrir átta árum og með því lauk framleiðslu á eiginlegum strandveiðibátum í Hafnarfirði.

Framleiðslan á Sómanum og Víkingnum lagðist þó ekki alveg af. Því nýtt fyrirtæki, Víkingbátar ehf. tók framleiðsluna yfir og er með starfsemi að Kistumel á Kjalarnesi. Framleiðslan er þó ekki nema brot af því sem áður var; því u.þ.b. þrjú ár eru síðan Sómabátur var síðast steiptur fyrir innanlands markað – og tveir af þeim síðustu fóru til Grænlands. Þá fóru tveir af síðastu Víkingunum til Noregs. En þess má geta að aðeins einn Víking strandveiðibátur hefur verið afhentur innanlands síðastliðin fimm ár eða svo .

Það er hverjum manni ljóst að floti smábáta sem telur hátt í 1.000 þarf endurnýjunar við. Meðalaldur flotans er nálægt 30 ár og fer hækkandi. Ef umtalsverðar breytingar verða ekki gerðar á strandveiðikerfinu þannig að eðlilegur rekstrargrunvöllur skapist, þá mun smábátaflotinn einfaldlega úrelða sig sjálfur og að lokum hverfa.

Söluverð á notuðum bátum endurspeglar einnig ágætlega stöðuna. Segja má að nær engin sala sé í notuðum bátum. Þeir fáu sem selst hafa síðustu árin hafa ýmist farið til Noregs, í skiptum eða selst langt undir eðlilegu kostnaðarverði.

Vegna stærðar þorsstofnsins um þessar mundir gefst Kristjáni Þór sjávarútvegsráðherra, nú einstakt tækifæri til að lagfæra þá miklu slagsíðu sem einkennir rekstur smábátaflotans. Þá finnast hvorki líf- né vistfræðileg rök sem mæla gegn því. Hins vegar myndu a.m.k. þúsund fjölskyldur um land allt fagna breytingunum. Ef allt væri eðlilegt væri ákvörðunin mjög auðveld.

Undirritaðu er hafnarvörður í Kópavogi.
Atli Hermannsson.